

Erfarenheter från Lokalt projekt i Svenska Missionskyrkan för förebyggande av våld och väpnad konflikt fas 1 2008-2009

Avsändare: Internationella rådet i Abrahamsbergskyrkan

Författare: Ingela Svedin

Maj 2009

Innehållsförteckning

1. Introduktion	3
2. Vad har gjorts i pilotprojektet?	4
2.1 Presentation av aktiviteter samt erfarenheter	4
<i>I. Fred och ickevåld i vår närhet och kapacitetsutbildning</i>	
<i>II. Lokalt arbete för internationell påverkan för ett land i konfliktsituation – fokus Kongo</i>	
<i>III. Utveckla samverkan med andra församlingar och aktörer</i>	
2.2 De viktigaste erfarenheterna	5
2.3 Fortsatt arbete på lokalt plan - tillvara erfarenheterna och vidareutveckla dem	5
3. Varför är det viktigt att Svenska Missionskyrkan jobbar med detta?	7
4. Vad finns redan att bygga vidare på?	8
5. Vad kan vi gå vidare med – en vidgad process	9
5.1 Motionen från Abrahamsbergskyrkan samt Uppsala Missionsförsamling till Kyrkokonferensen 2009 inkl. Kyrkostyrelsens svar till Kyrkokonferensen	9
5.2 Ny ansökan till Folke Bernadotte Akademin 2009-2010	10
6. Diskussionspunkter kring erfarenhetsutbyte	11

Bilagor

Bilaga 1: Sammanställning av de aktiviteter som har genomförts inom projektets fas 1

Bilaga 2: Icke våld, förebyggande av våld och väpnad konflikt, utbildning/empowerment

Bilaga 3: Politiska ställningstaganden

Bilaga 4: Då och nu. Förändrade förutsättningar för fredlig samhällsförändring

Huvudansvar för projektet: Abrahamsbergskyrkans Internationella Råd: Margareta Ingelstam, (ordf. och projektledare), Petter Jacobsson, Pär Lewin Ronnås Ingela Svedin, Inga Svensson, Stefan Wirtén.

Bilder på omslaget: Försäljning av Fair Trade på Höstmarknaden, uppmaningar och tips för engagemang, konfirmander i workshop och i samarbetsövning, seminariedeltagare, globalt engagemang startar tidigt i Abra, skiss av engagemangskluster, vykorts kampanj.

1. Introduktion

Fred och försoning, ickevåld och förebyggande av väpnad konflikt har en lång tradition med många konkreta exempel på fredlig samhällsförändring. Under 1900-talet har de stora förgrundsgestalterna som Gandhi och Martin Luther King följts av fredliga gräsrotsrörelser världen över som i grunden har förändrat sina samhällen, störtat diktaturer och ändrat på missförhållanden.

Svenska Missionskyrkans policy för internationellt samarbete, *Evangelium åt alla*, lyfter fram fyra prioriterade områden varav ett är *Fred och försoning*:

”Den kristna kyrkan är ställd i försoningens tjänst. Freds- och försoningsarbetet har därför en framskjuten plats i kyrkans liv /.../ Också i andra situationer än krig uppfordras kyrkorna till aktivt försoningsarbete.” (Ur *Evangelium åt alla*)

Många av missionskyrkans medlemmar har varit och är drivkrafter i arbetet för fred och säkerhet i andra organisationer (ex. *Kristna Fredsrörelsen*, *Svenska Fredsrörelsen*), institut (*Utrikespolitiska Institutet*, *Liv & Fred-institutet*), myndigheter (*Sida*, *UD*) och rikspolitiken (*Sveriges Riksdag*).

Det kalla krigets slut har givit nya möjligheter för civila samhällets organisationer – och i synnerhet kyrkor och andra trossamfund (enligt FN: s förre generalsekreterare Kofi Annan) - att medverka till att förebygga väpnade konflikter.

Kyrkorna med deras täta, lokala och samtidigt vittförgrenade världsvida nätverk har unika möjligheter att bidra till en ”infrastruktur för fred” präglad av ”frihet, rättvisa, demokrati, tolerans, samarbete, pluralism, kulturell mångfald, dialog och förståelse” (FN:s generalförsamlings resolution 57/337). Denna infrastruktur medverkar till uppbyggnaden av nationella och internationella insatser och strukturer för förebyggande av väpnade konflikter.

Under de senaste åren har händelser i omvärlden och satsningar i lokala församlingar, ungdomsgrupper och kvinnogrupper ökat medvetenheten om både behov och möjligheter att bjuda motstånd mot våld och krig och medverka till fred och försoning, inte minst genom att lyfta vikten av utbildning och kapacitetsstärkande. Projektet ”*Lokalt pilotprojekt i Svenska Missionskyrkan för förebyggande av våld och väpnad konflikt. Fas 1*” har inspirerats av detta och jobbat i denna riktning och efterföljd.

Analysen inför projektets utformning visar på att det fortfarande finns ett oerhört stort behov av ett arbete med att förändra attityder och beteenden i relation till våld och krig, att skapa en ”förebyggande kultur” lokalt. Ett sådant arbete bidrar samtidigt till en medvetenhet om behovet av strukturer, mekanismer och resurser för förebyggande av väpnad konflikt centralt och internationellt. Det finns samtidigt behov av en lokal mobilisering för att nå många människor (”the critical mass”), för att det nödvändiga paradigmskiftet ska kunna äga rum.

Erfarenheter visar att kortare och längre utbildningar, workshops och seminarier kan ge deltagarna kunskaper, insikter, kompetens, etc. för att bli engagerade agenter för förebyggande i samhället. Deltagarna behöver samtidigt arbeta med att stärka sitt eget ledarskap. Men trots många initiativ och aktiviteter centralt, har det varit svårt att engagera och rekrytera deltagare på lokal nivå. Därför har projektet valt att fokusera på just detta och samtidigt tydligt använt sig av de möjligheter till synergier och samarbetspartners som redan finns tillgängliga.

2. Vad har gjorts i pilotprojektet?

Svenska Missionskyrkan, SMK genomförde, i samverkan med studieförbundet Bilda, projektet *Lokalt pilotprojekt i Svenska Missionskyrkan för förebyggande av våld och väpnad konflikt - fas I* med stöd från Folke Bernadotteakademien under 2008 och vårterminen 2009. Projektet tar sin utgångspunkt i hur man kan arbeta med att förebygga våld och väpnad konflikt i en lokal församling med inriktning på utbildning och kompetensutveckling i samarbete med arbetsgrupper/Internationella råd i några lokala församlingar.

Många av Svenska Missionskyrkans medlemmars erfarenheter av att arbeta med förebyggande av våld och väpnad konflikt inom organisationer, institut och myndigheter ligger till grund för projektet. Projektets övergripande syfte har varit att församlingar med dess barn- och ungdomsgrupper, kvinnogrupper, upptäcker möjligheterna att förebygga våld och väpnad konflikt, etc. och integrerar arbete mot våld och krig och för ickevåld och fred i sin närmaste omgivning, nationellt och internationellt.

2.1 Presentation av aktiviteter samt erfarenheter

Projektet har genomförts inom ramen för tre huvudspår som följer nedan. En sammanställning av de aktiviteter som har genomförts finns i bilaga 1.

I. Fred och ickevåld i vår närhet och kapacitetsutbildning

Aktivitetserna har inriktats dels på olika utbildningar och workshops dels att integrera frågor om fred, försoning och ickevåld i befintlig verksamhet och gudstjänster. Ett flertal personer i olika åldrar har därmed provat på verktyg för ickevåld och delat med sig av sina erfarenheter, visat på olika förhållningssätt till fred och konflikt i vardagen och provat på verktyg hur de som samhällsmedborgare kan påverka samhället.

II. Lokalt arbete för internationell påverkan för ett land i konfliktsituation – Kongo

Årets aktiviteter har inriktats på att öka kunskapen kring situationen i Kongo i form av en seminarierie.

Dessutom har det inneburit att en dialog har förts kring möjligheterna och formerna kring en vänförsamling i Kongo. Den respons som framkommit har pekat på att vänförsamlingskonceptet upplevs som otidsenligt. Erfarenheter visar även på en risk att relationen efter hand inriktas på materiella aspekter. Till detta kommer utmaningen att säkerställa relationens ömsesidighet och undvika obalans. Dessutom har språkfrågan aktualiserats.

III. Utveckla samverkan med andra församlingar och aktörer

Abrahamsbergskyrkan har bjudit in och involverat talare och resurspersoner från Missionskyrkan, dess samarbetspartners samt församlingsmedlemmar i ovan aktiviteter.

Projektledaren har fört samtal med andra församlingar kring dessa frågor samt deltagit i temadagar på t.ex. Södra Vätterbygdens folkhögskola.

Abrahamsbergskyrkans församling och Uppsala Missionsförsamling har tagit initiativ till en motion i dialog med andra församlingar till Missionskyrkans Kyrkokonferens (se nedan).

Abrahamsbergskyrkan har även tagit initiativ till utvärdering och diskussion med repr. för Svenska Missionskyrkans kansli och Eumenia om erfarenheter och möjliga steg vidare.

2.2 De viktigaste erfarenheterna

Förhoppningen var initialt att erfarenheterna från projektet skulle inspirera till fortsatta initiativ och integrering av arbete i olika former inom SMK, i barnarbete, konfirmand- undervisning, scoutverksamhet, familjehelger, körgrupper, etc. och också till ett samarbete med SMK: s närliggande organisationer. Projektets aktiviteter har utgått från detta upplägg, uppskattats av deltagare och visat på ett lyckat projekt med mersmak. Samtidigt drar projektgruppen ett antal erfarenheter från projektet bl.a. om vikten av att målgruppsanpassa innehållet i aktiviteterna. Dessutom vill gruppen vidareutveckla tankarna kring vilka aktivitetsformer som passar bäst för respektive grupp. Några uppmaningar för församlingens fortsatta arbete:

- Integrera aktiviteter i församlingars reguljära arbete, t ex konfirmand- och ungdomsledarutbildning.
- Ta hänsyn till att medlemmar i Missionskyrkan redan är engagerade i stort antal aktiviteter i utformningen av verksamhet/utbildningar/seminarier. Viktigt att undvika att det upplevs som ett "add-on". Detta kan t.ex. uppnås genom kortare samlingar, att samköra med annan verksamhet, sammanföra olika grupper. Dessutom kan det vara viktigt att förtydliga hur detta kan tillföra verktyg/input för att underlätta redan befintligt engagemang.
- Hitta ett brett ägandeskap för frågorna och att olika grupper utifrån sina intressen och ambitionsnivå deltar/bidrar till utformningen av verksamheten.
- Utveckla information och PR samt en strategi för att nå ut kring planerade aktiviteter så att verksamheten når fler deltagare. Dessutom kan en diskussion om ambitionsnivå vara relevant.
- Situationsanpassa och målgruppsanpassa. Att inte förutsätta för stora förkunskaper för yngre grupper. Inte heller greppa för mycket på en gång utan hellre ta till mer tid för frågorna alt. dela upp det vid flera tillfällen.
- Överväg möjligheten att bjuda flera utbildningstillfällen för en mindre intresserad grupp och ev. något färre tillfällen för en bredare grupp.
- Hitta en balans mellan många intressanta ämnen och överblick i relation till en fördjupning inom ett ämne.

2.3 Fortsatt arbete på lokalt plan - tillvara erfarenheterna och vidareutveckla dem

Med utgångspunkt i dessa erfarenheter planeras lokal verksamhet för 2009-2010. Arbetet kommer även att söka att utveckla former för forum, metoder och deltagargrupper samt bidra i arbetet att omsätta motionen i praktiken. Det fortsatta arbetet kommer att utveckla de tre spåren som inleddes under 2008-2009 (se punkt 2.1):

1. Fred och ickevåld i vår närhet och kapacitetsutbildning

Förslag på aktiviteter :

- Ungdomsfestival med workshop om konflikthantering och förebyggande (12-14/6).
- Temaår för 2009 är *Hållbart Abra – Hållbar Värld*, med fokus på miljö och fred.
- Workshop om konflikthantering och ickevåld för Abrahamsbergskyrkans konfirmander på sommarens läger.
- Undersöka möjligheten att genomföra en helg med ungdomar och unga vuxna från olika församlingar, Globala Gymnasiet m.m.
- Undersöka möjligheten att samarbeta med *Kristna Fredsrörelsen (KtF)* och *Svenska Muslimer för Fred och Rättvisa (SMFR)* kring workshop med kristna och muslimer.
- Undersöka möjligheten att samarbeta kring workshop och erfarenhetsutbyte med personer som har erfarenheter av att leva i och hantera tillvaron i ett konfliktområde.

- Undersöka möjligheten att samarbeta kring utbildningar med diakoniaombud och diakonia-aktivister som ett sätt att kapacitetsstärka dessa kring fred och ickevåld. Detta är särskilt relevant då temat för globala veckan 2009 är *Skapelsefred – Rättvisa resurser*.

II. Påverkan internationellt kring ickevåld och förebyggande av väpnad konflikt samt nya former för lokal samverkan mellan församlingar i Nord och Syd – fokus Kongo

- Ta initiativ till att utveckla ett nytt koncept kring samverkan med församling i ett land i Syd, t.ex. Kongo. Konceptet ”vänförsamling” upplevs otidsenligt och erfarenheter pekar på att denna typ av relation över tid riskerar att fokusera alltmer på materiella frågor.
- En arbetsgrupp för opinionsbildning och politisk påverkan kring Kongo har skapats i Abrahamsbergskyrkan för att föra detta spår vidare.
- Påverkan och samverkan inom processen för *Just Peace* initierad av Kyrkornas Världsråd.

III. Utveckla en dialog med Missionskyrkan centralt hur relationen mellan en lokal församling och Missionskyrkan centralt (samt ev. andra aktörer) ömsesidigt kan stärkas och korsbefruktas kring dessa frågor

3. Varför är det viktigt att Svenska Missionskyrkan jobbar med detta?

Svenska Missionskyrkans policy för internationellt samarbete, *Evangelium åt alla*, lyfter fram fyra prioriterade områden varav ett är *Fred och försoning*. Denna internationella policy är för närvarande föremål för bearbetning i syfte att utveckla den till en policy för allt missionsarbete: lokalt och nationellt i Sverige såväl som internationellt. I denna process bibehålls Fred och försoning som ett prioriterat område för den gemensamma missionsavdelningen och för arbetet både i Sverige och internationellt¹. Pilotprojektet kring ickevåld och förebyggande verkar i denna anda. Det ligger även i linje med mycket av det arbete som redan bedrivs i Sverige och internationellt, i samarbete med systerkyrkor och samarbetsorganisationer både i nutid och historiskt. Missionskyrkan inkl. ungdomsförbundet har under lång tid varit i fronten då det gäller solidaritet på hemmaplan och internationellt. Ur rekommendation till församlingskonstitution går det att läsa:

[Församlingen vill] ”leva i vardagen, i arbetsliv och samhälle, hävda allas lika värde, värna rätten och avslöja orätten, uppmuntra till delaktighet i samhället, bidra till utjämning av världens resurser samt ansvara för och förvalta Guds skapelse gestalta en gemenskap, öppen för alla, samt vara försoningens redskap i omgivningen och i hela Guds värld.”(Ur Rekommendation till Församlingskonstitution – Församlingsordning).

Kyrkostyrelsen lyfter fram att i de senaste årens idéarbete inom Svenska Missionskyrkan har insikten växt fram att:

”den inriktning på diakoni, samhällsbyggande, freds- och försoningsfrågor som är tydlig i internationellt missionsarbete också är kyrkans kallelse i vårt eget land /---/ Kyrkostyrelsen bejakar motionärernas analys om freds- och försoningsfrågornas centrala roll som grund till att verka för det goda samhället; både lokalt och globalt” (Kyrkostyrelsens svar på motion till kyrkokonferensen 2009).

Kyrkan är också en viktig aktör inom civila samhället som på ideell bas driver en idédriven, altruistisk verksamhet som ofta genomsyras av rättvisepatos och internationell solidaritet. Dessutom är verksamheten sammanknuten från lokal till global nivå världen över inom samarbetet för den världsvida kyrkan. Genom århundraden har kristna visat på att kyrkans uppdrag innebär att vara en nästa åt vår broder och syster, att smida svärd till plogbillar, att älska våra fiender, att vara fredsstiftare och stå i försoningens tjänst. Vidare går det en tydlig linje från mission till bistånd/utvecklingssamarbete. Dessa arv utvecklas ständigt. Ett naturligt tredje steg efter utvecklingssamarbetet är också att medverka till en utveckling från våld till ickevåld, från krig till fred och även utveckla verktygen för detta. Kyrkostyrelsen fortsätter:

”Kyrkostyrelsen delar också övertygelsen om att freds- och försoningsarbete är ett tålmodigt och metodiskt arbete som behöver utföras på många olika sätt, insatser som ömsesidigt förstärker varandra. Bland dessa insatser är utbildning kanske en av de viktigaste” (Kyrkostyrelsens svar på motion till kyrkokonferensen 2009).

---

¹ I Svenska Missionskyrkans styrdokument sägs vidare följande om SMK: s uppgift: *Svenska Missionskyrkan vill verka för rättvisa, fred och bättre miljö. I omsorg om naturen och allt skapat vill kyrkan arbeta för en rättvis fördelning av jordens resurser och samtidigt vara en mötesplats för människor från olika kulturer och sociala bakgrunder.* (Kyrkostadgar konstitutionen – Uppgift, sid 202).

I den globala kyrkans arbete är Kyrkornas Världsråd (WCC)² centralt (www.oikoumene.org) samt det årtionde för fred ”Decade of Overcoming Violence” (DOV) 2001-2010 som de tagit initiativ till (www.overcomingviolence.org). Då 2010 är det sista året på detta fredsårtionde är det extra relevant att visa på det arbete som görs kring fred och försoning, men även att bidra till hur dessa frågor förs vidare in i nästa årtionde. Ett riktmärke är här Kyrkornas Världsråds process inför mötet på Jamaica 2011 på temat ”Just Peace” som brygger vidare till något nytt. Andra viktiga samarbetsfora är även *Reformerta Världsalliansen/World Alliance of Reformed Churches* (WARC) samt den *Europeiska kyrkokonferensen*, en europeisk ekumenisk gemenskap av 126 medlemskyrkor, 43 organisationer och där Missionskyrkan, Baptistsamfundet och Metodistkyrkan ingår.

4. Vad finns redan att bygga vidare på?

- En process har påbörjats mellan *Missionskyrkan*, *Baptistsamfundet* och *Metodistkyrkan* i riktning mot en gemensam kyrka. Denna pågående process är något som kommer att gynna en vidare utveckling av projektet på ett konstruktivt sätt, sett utifrån de många erfarenheter som de tre samfundet har.
- Många av *Svenska Missionskyrkans* medlemmar, särskilt kvinnor, är engagerade i arbete för fred och rättvisa. Ett nära samarbete har etablerats mellan *Missionskyrkan* och studieförbundet *Bilda* och biståndsorganisationen *Diakonia*, mellan *Missionskyrkans utbildningscentrum* och *Kristna Fredsrörelsen*.
- Sedan 1980-talet har *Svenska Missionskyrkan* – ofta i samarbete med andra kyrkor och samfund (genom *Sveriges Kristna Råd*) och civila samhällets organisationer (CSO: s) - arbetat med att utveckla metoder och modeller för att medverka till fred och mänsklig säkerhet i Sverige och internationellt.
- Flera medlemmar har utvecklat och genomfört utbildningar inom området, på olika nivåer, från studiecirkel till universitetskurser.
- I *Missionskyrkan* finns en stor resurs av • personer som genom tidigare arbete i Kongo har personliga erfarenheter av området, inklusive konfliktsituationen, • personer som har arbetat med den Centralafrikanska situationen ur olika aspekter och • personer som arbetar professionellt med bistånds-, mänskliga rättighets-, och fredsfrågor, förebyggande samt utrikespolitik.
- Flera medlemmar är verksamma både i kommunal- och rikspolitik, bl. a som riksdagsledamöter i olika partier.
- Erfarenheter av mycket framgångsrikt lobbyarbete i och i samarbete med *Kyrkornas Världsråd*.

---

² Kyrkornas Världsråd, ett internationellt ekumeniskt organ med över 340 medlemsorganisationer (kyrkor, trossamfund och ekumeniska samarbetsorgan) från över hundra länder och med omkring 400 miljoner medlemmar.

5. Vad kan vi gå vidare med – en vidgad process

En vidgad process är till viss del redan initierad dels genom lokala projektidéer och samverkansförslag, samt motionen till Kyrkokonferensen 2009 som presenterats ovan. Men utöver detta finns ytterligare (minst) en process påbörjad – en ansökan till Folke Bernadotte Akademien för fas 2.

5.1 Motionen från Abrahamsbergskyrkans församling samt Uppsala Missionsförsamling till Kyrkokonferensen 2009 och Kyrkostyrelsens svar

Som ett led i att utveckla de erfarenheter som pilotprojektet uppvisar samt för att lyfta frågan till ett större sammanhang har även en motion initierats till 2009 års Kyrkokonferens från Abrahamsbergskyrkans församling samt Uppsala Missionsförsamling som föreslår att kyrkokonferensen beslutar att ge Missionskyrkans styrelse och kansli i uppdrag:

att i samverkan med Svenska Missionskyrkans Utbildningscentrum Lidingö, THS, eumenia och andra relevanta organisationer utveckla och erbjuda utbildningar i ickevåld så att vi alla blir mer medvetna och hängivna Guds medskapare, som vågar förändra oss själva, vår närmaste omgivning och världen

att genom opinionsbildning och politisk påtryckning arbeta för att Sverige skall fullfölja Riksdagens beslut: ”*Den roll Sverige kan och bör ta på sig, tillsammans med andra likasinnade, är att vara konstruktivt pådrivande för att ett konfliktförebyggande perspektiv successivt skall genomsyra politiken*”
(En säkerhetsordning för 2000-talet, 2000/01 UU4)

att ta initiativ till ett ekumeniskt samarbete för ickevåld, i syfte att skapa en kristen satsning för att förebygga våld och väpnade konflikter - lokalt, nationellt och internationellt

att söka för ändamålet möjliga bidrag.

Kyrkostyrelsens svar på motionen föreslår bland annat Kyrkokonferensen utifrån det resursfält av aktörer som redan jobbar med dessa frågor

att uppdra åt kyrkostyrelsen

- *att* verka för att via Utbildningscentrum Lidingö och intresserade församlingar inbjuda eumenia, Bilda, Kristna Fredsrörelsen, Diakonia, Teologiska Högskolan, Missionskyrkans övriga folkhögskolor, Svenska Missionsrådet, Sveriges Kristna Råd och eventuellt andra till en hearing under hösten 2009 för att förutsättningslöst, utifrån motionens intentioner, pröva möjliga samverkansvägar till formering av utbildningar kring frågor om ickevåld.

- *att* ur detta samarbete se vilka samordningar som kan göras mellan olika organisationer och kyrkor för att driva opinion kring freds- och försoningsarbete med hänvisning till att Sverige enligt riksdagsbeslut ska vara konstruktivt pådrivande för förebyggande av väpnade konflikter.

5.2 Ny ansökan till Folke Bernadotte Akademin 2009-2010

Vid ett möte på *Lidingö Utbildningscenter* (UCL) diskuterade representanter för *Missionskyrkans folkhögskolor* och *Abrahamsbergskyrkans Internationella Råd* innehållet i en möjlig ny ansökan till *Folke Bernadotte Akademin*. En finansiering av fas 2 av projektet inklusive en formering av den bredare allians av partners som diskuterats skulle möjliggöra och konkretisera den satsning på utbildning och kapacitetsstärkande som framhållits i motionen och i Kyrkostyrelsens diskussion av motionen.

Ansökan från Svenska Missionskyrkan m.fl. till Folke Bernadotte Akademin för fas II ”*Från våld till ickevåld, från krig till fred – arbete för förebyggande av våld och väpnad konflikt i Svenska Missionskyrkan under 2009 – 2010*” bygger på erfarenheterna av Svenska Missionskyrkans projekt med förebyggande under 2008 – 2009. Projektet, som är en naturlig breddning och fördjupning av tidigare erfarenheter, utgör en process med olika delar som samverkar och stöder varandra. Det här projektet innefattar en användning av de resurser och strukturer som redan finns, t. ex *Missionskyrkans* (och i nästa steg andra kyrkors) lokala församlingar och lokala ungdoms- och kvinnoföreningar. Förhoppningen är att erfarenheter från projektet ska inspirera till fortsatta initiativ och integrering av arbete i olika former inom *Missionskyrkan*, i barnarbete, konfirmandundervisning, scoutverksamhet, familjehelger, körgrupper, etc. och också till ett samarbete med närliggande samfund och organisationer – nationellt och internationellt. Projektets övergripande syften är:

- att församlingar med dess styrelser, barn- och ungdomsgrupper, kvinnogrupper och enskilda medlemmar upptäcker möjligheterna att förebygga våld och krig och integrerar utbildning och insatser mot våld och krig och för ickevåld, försoning och fred i sitt arbete och liv, i sin närmaste omgivning, nationellt och internationellt
- att Missionskyrkan i samarbete med kyrkor, organisationer, myndigheter, medier och näringsliv medverkar till att Sverige blir ”konstruktivt pådrivande för att ett konfliktförebyggande perspektiv successivt skall genomsyra politiken (enligt riksdagens beslut, En säkerhetsordning för 2000-talet, 2000/01 UU4)”.

Projektet består av fyra delprojekt i en strategi där de olika delarna samverkar och ömsesidigt stöder varandra. De medverkar både till en fördjupning och breddning av engagemanget mot våld och krig, för ickevåld och fred. Projektet innefattar olika delmål:

- 1 att genomföra en hearing för att pröva olika samverkansvägar för att medverka till projektets huvudsyften
- 2 att förbereda för *Missionskyrkans*, *Baptistsamfundets* och *Metodistkyrkans* gemensamma kyrkokonferens 2010 genom:
  - att framställa en bilaga till kyrkornas tidningar
  - att förbereda en bred satsning på en introduktion till förebyggande och ickevåld
- 3 att genomföra en förstudie av förutsättningar för att få till stånd en gemensam pilotutbildning/empowerment för fred för svenska och kongolesiska kvinnor i samarbete med systerkyrka i Demokratiska Republiken Kongo
- 4 att förbereda ett bidrag till *Kyrkornas Världsråd* (KV) och dess process och världskonferens (2011) om en ”rättvis fred”.

Förhoppningen är att de som deltagit i möten och tagit till sig information fått en vilja att fortsätta ett arbete i projektets riktning, t ex genom:

- att utbilda sig inom området
- att engagera församlingen – för att t ex att anordna utbildningar för olika målgrupper i församlingen, t ex styrelse, konfirmander, ungdomsledare, (Hjös missionsförsamling har under 2009 temat ickevåld och planerar utbildningar för olika målgrupper) och

inleda ett samarbete om utbildning med en församling i Kongo eller annat konfliktområde

- att söka som volontärer i fredsprojekt i konfliktområden (t ex Ekumeniska följeslagarprogrammet i Palestina och Israel)
- att utbilda sig professionellt för arbete med förebyggande av våld och väpnad konflikt
- att driva frågan om förebyggande av våld och väpnad konflikt i praktik och politik – lokalt, nationellt och internationellt”.

6. Erfarenhetsutbyte med representanter från Missionskyrkan och Equmenia

Utvärdering och erfarenhetsutbyte kring projektet ägde rum i slutet av april på Svenska Missionskyrkans kansli med generalsekreteraren och representanter för det nationella, internationella och diakonala arbetet samt Equmenia. I diskussionen, som utgick från presentationer av Abrahamsbergskyrkans Internationella Råd, fanns flera frågor.

Några exempel:

- Hur utvecklar vi arbetet tillsammans med våra systerkyrkor i Kongo med fokus på ömsesidighet? Hur involverar vi lokala församlingar i Sverige och Kongo, särskilt de som redan har olika former av kommunikation och utbyte? Hur utvecklar vi samarbete med Equmenia, Liv- & Fredsinstitutet, Diakonia, Bilda och Svenska Baptistsamfundet?
- Hur utvecklar vi arbetet tillsammans med kyrkorna i Indien och Pakistan?
- Hur integrerar vi t ex konflikthantering i den ordinarie verksamheten här hemma och lär oss att använda de redskap som finns – för att bli bättre på att hantera våra olika ståndpunkter?
- Hur får vi ut de goda exemplen på vår hemsida? Hur går vi vidare i samarbetet med Bilda?
- Hur förbereder vi ett bidrag till Kyrkornas Världsråds process för en rättvis fred (*just peace*) med avslutande internationell konferens 2011?
- Hur kan erfarenheterna tas till vara i Equmenia – t ex i samband med den återkommande Rätt Vis helg, i utbildningen av de internationella volontärerna, i samband med mötet i Örebro 2010?

Bilaga 1: Sammanställning av de aktiviteter som har genomförts inom ”Lokalt projekt i Svenska Missionskyrkan för förebyggande av våld och väpnad konflikt. Fas 1 2008-2009”

Workshops/utbildningar för olika grupper

- Workshop i konflikthantering för **konfirmander**, juni 2008 (heldag, 23 deltagare)
- Workshop om ickevåld och strategier för samhällsförändring för **ungdomsledare och andra församlingsmedlemmar**, 5-6 aug 2008 (heldag, 35 deltagare)
- Studiedag med utbildning på Martin Luther King dagen, Södra Vätterbygdens folkhögskola, Jönköping (heldag, 70 deltagare). Hela **skolan** var engagerad i frågor som rasism, mänskliga rättigheter, fred- och konflikthantering, utbildning. Projektledaren inledde forumet samt var huvudtalare vid kvällens möte för allmänheten.
- Inspirationspass och workshop *Det handlar om relationer - till oss själva, våra medmänniskor, miljön och helheten* med **kvinnor** i samband med internationella kvinnodagen 7/3, (6 timmar, 16 deltagare).

Föreläsningar och idédagar

Temaår 2008 Kongo

- **19/4 Litteraturafton. Vårt Kongo eller Varför gråter Finn?** - *Lennart Hagenfors*, författare
- **6/5 Kongos naturresurser** – om vårt ansvar för konflikter lång borta genom vår livsstil men också genom att belysa och påverka (svenska) företags agerande i Kongo. Presentation av Diakonia/Swedwatch rapport om koltanutvinning – *Joakim Wohlfeil, Diakonia, Opinion och påverkan.*
- **21/5 Missionens historia** – studiekväll med *Torbjörn Bådagård, studierektor, Utbildningscentrum Lidingö*
- **13/9 Vårt Kongo. Livet, musiken, färgerna.** Samling och mat med svenskar och kongoleser som delade med sig av sina bilder och tankar om Kongo.
- **8/10 Minnen och intryck från sina år i Kongo.** RPG – *Anna-Karin Rindeskog*
- **11/10 Mission och bistånd inför framtiden.** Kyrkans mission, bistånd och internationella samarbete inför framtiden. Hur ser det ut om 10 år för församlingen, Svenska Missionskyrkan och Diakonia? Församlingsmedlemmar står för utmaningen och representanter för Diakonia och SMK svarar – *Bertil Svensson* och *Bo Forsberg*
- **12/11 Kongo i ett geopolitiskt perspektiv** – *Anders Mellbourn,*
- **6/12 Workshop med Kongofokus** – *Bo Forsberg, generalsekreterare Diakonia; Zifa, musiker, Bisi Kongo och kyrkans körer.*
- **31/1 Bistånd och Kongo** – *Magnus Lindell*, bitr. generaldirektör Sida. om bl.a. civila samhällets roll för fred och försoning.

Huvudansvariga för temaåret 2008 har varit Stefan Wirtén och Göran Gunner.

Temaår 2009 Hållbart Abra – Hållbar Värld

- **24/4 Det finns bara dåliga kläder. En liten klimatchock.** Show, föredrag och diskussion om hållbar utveckling, klimat, konsumtion och fred – *Staffan Lindberg*

Gudstjänster

- **27/4-08 Predikan** av Per-Magnus Selinder om Kongo och ömsesidighet i mission.
- **1/1-09 Fredsgudstjänst** på internationella fredsdagen med Bromma Ekumeniska Råd.
- **7/12 Kongogudstjänst** med predikan av *Bo Forsberg*, Generalsekreterare Diakonia och medverkan av *Zifa, kyrkans körer* och *Bisi Kongo.*
- **26/12 Annandag jul**, Göran Gunner predikade med internationell inriktning. Insamling till kyrkans internationella arbete.

Samarbete med andra församlingar

Föreläsningar av projektledaren om vår tids möjligheter att förebygga våld och väpnade konflikter i missionskyrkoförsamlingar i Lidingö, Västerås, Järfälla, Uppsala, Hjo och Sveriges Ekumeniska Kvinnoråd.

Bilaga 2: Något om ickevåld, förebyggande av våld och väpnad konflikt och utbildning/empowerment

Vad är ickevåld?³

Icke våld grundar sig på en respekt för livet, för människans värde och värdighet. Icke våld beskrivs ibland som den tredje vägen mellan passivitet och konfrontation. Kort uttryckt innebär ickevåld att inte reagera med motvåld – och därmed bli en del av våldets kraftspel – utan att istället tydligt visa sin egen ståndpunkt och möta våld med ickevåld – och därmed införa en ny, annorlunda kraft⁴. Det är den kraft som kommer av att i kampen mot orättvisa och förtryck söka sanningen och att handla med medvetenhet, medkänsla och mod.

Detta baseras ofta på ett aktivt ställningstagande, visioner och strategiarbete samt träning/utbildning för att när det behövs kunna välja att agera i enlighet med ”den tredje vägen”. Adam Curle skriver i sin bok ”Kraften som förvandlar – synpunkter på ickevåld”:

Vi tillämpar alla i viss utsträckning ickevåld i vårt liv, därför att den stämmer med vår djupaste natur /---/ närhelst vi handlar för andras bästa i stället för vårt eget, så uttrycker vi [ickevåldets] innersta mening. I synnerhet gör vi det när tradition och träning kräver vrede och aggression. Detta pekar på den disciplin ickevåldet fordrar, om det skall utvecklas till den kraft som verkligen förändrar

Icke våld kan i konkreta termer beskrivas som *teorier och principer* samt *strategier, metoder och livsstil*. Till detta kommer inspirationen från en rad ickevåldsgestalter och en lång historia med många exempel.

Teorier och principer

I årtusenden har ickevåldsmetoder använts. Pjäsen ”Lysistrate” (från år 388 f Kristi födelse) handlar om kvinnor på båda sidor i en konflikt, som kärleksstrejkar för att stoppa det krig som deras män deltar i. Olika strategier och ickevåldsmetoder har prövats sedan dess – som i sin tur fört med sig insikter och utvecklat ickevåldets huvudprinciper som att:

- vägra möta våld med motvåld och därmed bidra till att våldet eskalerar
- visa respekt för motståndaren och se alla i konflikten som medmänniskor
- söka sanningen på båda sidor i konflikten och inse att ingen har monopol på sanningen.
- inte försöka övervinna motståndarna utan istället rikta in sig på att vinna *över* dem
- vägra skada eller förnedra människor
- agera med stor öppenhet
- om lidandet är oundvikligt – själv vara beredd att ta på sig det, istället för att tillfoga andra lidande.
- inse att medlen är närvarande i målet och därför måste medlen stämma överrens med målet – att ”det finns ingen väg till fred, fred är vägen”.
- dialog är grundpelaren i en ickevåldsstrategi

---

³ Källor för detta avsnitt är bl.a. hämtade ur *Fredsagent 1325*, sid 46-47, 68-69, Kristna Fredsrörelsens hemsida, www.krf.se, Fred i våra händer www.fredivarahander.se, *Fredsbyggare söker* av Johan Sanne 204

⁴ Ur *Fredsbyggare sökes* av Johan Sanne 2004:10.

Strategier, metoder och livsstil

Strategier

Ickevåldsförebilder som King och Gandhi framhåller vikten av en noggrann analys av situationen tillsammans med en vision med långsiktiga tydliga mål. Till detta hör väl planerade strategier, ett brett samarbete och användning av många olika metoder inklusive en tidsplan med en process uppdelad i små steg. För att lyckas med detta framhöll de även utbildning av alla som tar ansvar och arbetsuppgifter, samt tro och trofasthet. Nya forskningsresultat visar på att kampanjer med ickevåldsmetoder är mer effektiva och lyckas i 55% av fallen medan kampanjer som använder våld bara lyckas vid 28% av fallen⁵.

Metoder

Gene Sharps⁶ tre huvudkategorier för metoder i ickevåld är: *Protest och övertalning*, *ickesamarbete (socialt, ekonomiskt och politiskt ickesamarbete)* och *intervention*⁷. Dessa mer strategiska metoder där vi ofta sätter hälar i marken och vägrar gå med på andras försök att försvaga eller exploatera oss bör med fördel knytas till ett helhetligt förhållningssätt till ickevåld som med fördel kan inspireras av det Gandhi pekade på som det *Konstruktiva Programmet* där vi skapar och förändrar saker i vårt samhälle. Ickevåldet har därmed två huvudlinjer: Samarbetet med det goda, och vägran att samarbeta med det dåliga. Ofta uppstår och utgår en kamp från början som en reaktion på något som inte står rätt till. Men det som blir kraftfullt är att lyckas omvandla denna energi till Gandhis konstruktiva program. Två utmaningar för att lyckas med detta, menar freds- och konfliktforskaren Michael Nagler, är att ”få ett verkligt grepp om ickevåldets väsen” och ”en förståelse för hur vi kan tillämpa det” samt en ”känsla att vi arbetar gemensamt även om projekten ter sig olika”⁸. Det är alltså viktigt att synliggöra sammanhang, se hur olika saker och initiativ hänger ihop, samt att minnas att många människor bidrar i liknande arbete världen över – ofta i det lilla genom aktiva val i vardagen.

Livsstil

Ickevåld kan således beskrivas som ett aktivt handlande, för vissa en medveten livsstil och förhållningssätt till tillvaron för att på ett konstruktivt sätt förändra samhället och leva i världen. Det handlar om relationer och förhållningssätt till oss själva, våra medmänniskor, till miljön och till helheten. ”Ickevåld /---/ är det aktiva handlandet. Ickevåld som livsstil handlar om att sträva efter att genomsyras av ett ickevåldsligt förhållningssätt i sina relationer, i sina konsumtionsmönster och i sina åsikter”⁹. Motivationen för de som väljer ickevåldet som livsstil kan vara ens religiösa tro, filosofiska eller politiska övertygelse, eller alla dessa tillsammans. Man ser ingen skillnad på det inre och yttre. Målet är att ickevåldet ska genomsyra allt. Detta är naturligtvis inget som sker automatiskt. Många ickevåldskämpar påpekar att det kräver både utbildning, mod och tålamod.

⁵ Chenoweth and Stephan 2008:18, i Lindgren Matilda: *Nonviolence and External assistance* 2008, KRF 2008:1

⁶ Gene Sharps trilogi "The politics of nonviolent action" (Ickevåldets politik) är säkerligen den mest detaljerade genomgången av ickevåldsmetoder som finns. Den kom ut 1973 och är översatt till 27 språk (dock ej svenska). I denna trilogi går han igenom 198 olika ickevåldsmetoder.

⁷ Se www.krf.se/ickevold-en-snabbguide för en utförlig beskrivning och exempel på ickevåldsmetoder.

⁸ Nagler, Michael, *Ett solsystem att samlas kring* <http://www.gandhitoday.org>

⁹ Ickevåld beskrevs på detta sätt i samlingsprojektet *Fred i våra händers kurs* "Ickevåld för Samhällsförändrare" våren 2009. Bergeå; Engell-Nilsson.

Vad är förebyggande av våld och väpnad konflikt? (i ett internationellt perspektiv)?¹⁰

När man ser tillbaka på hur en väpnad konflikt uppstått, är det nästan alltid möjligt att identifiera en tidpunkt då det hade varit möjligt att förhindra våldsbrott. Det är här, i konfliktens tidiga skede, som världens regeringar bör satsa större kraft. Mer resurser måste till och politiker måste våga föra en politik som inte alltid ger snabba och synliga resultat att visa upp för sin väljarkår.

Väpnade konflikter skapar lidande och slukar enorma resurser. När omvärlden agerar tidigt för att förhindra att konflikter bryter ut i väpnat våld, minskar lidande och ekonomiska kostnader. Det bäddar också för att framtida konflikter löses fredligt. Det är våldet som bör förebyggas, inte konflikten i sig. Det finns en mängd instrument att använda sig av för att förebygga väpnade konflikter, och de kan delas in i nedanstående dimensioner.

Direkta eller strukturella insatser

Direkta insatser kan vara insatser som sätts in i konfliktsituationer där det finns tydliga aktörer, en uttalad motsättning och en direkt överhängande risk att konflikten eskalerar eller bryter ut i våld. Syftet med direkt prevention är att en utomstående tredje part assisterar för att minska våldet i syfte att förhindra ytterligare eskalering. Här kan metoden *preventiv närvaro* nämnas, dvs. att skydda utsatta personer i konfliktområden. *Kristna Fredsrörelsen* skickar till exempel fredsobservatörer till konfliktområden i Latinamerika och det Ekumeniska Följeslagarprogrammet EAPPI¹¹, som flera organisationer ansvarar för med *Sveriges Kristna Råd* som huvudman, skickar följeslagare till Mellanöstern. Detta stärker utrymmet för fredsarbete och är bara ett av många framgångsrika exempel på helt civila fredsbyggande insatser. *Några andra exempel* är medlingsinsatser, stärkande av demokratiska institutioner, fredskonferenser, politiska bojkotter, ekonomiska sanktioner mm¹².

Strukturella insatser lägger en grund för fredlig konflikthantering. Strukturellt förebyggande inkluderar större åtgärder som syftar till att förebygga den miljö och de strukturer som bidrar till konflikters uppkomst.

Några exempel: skydd av mänskliga rättigheter, reformer inom rättsväsendet, stärkande av demokratiska institutioner och val, civil kontroll av militär- och polisväsende, att minska handel med vapen och att minska negativa effekter i post-konfliktsamhällen mm.

Typer av instrument/områden

Exemplen på direkta och strukturella insatser ovan visar att insatser återfinns inom en rad olika områden. I den svenska regeringsskrivelsen från 2001 anger fyra huvudområden för insatser: socioekonomiska, politiskt-institutionella, diplomatiska samt insatser för stabilitet och fysisk säkerhet. Förebyggande åtgärder är givetvis mest centralt innan en konflikt tar sig väpnade uttryck. Men det är även viktigt efter en konflikt för att förhindra att olösta tvistefrågor och kvarvarande spänningar åter bryter ut i våld. Förebyggande åtgärder kan även sättas in under en konflikt, då för att förhindra en ytterligare eskalering av konflikten eller för att förhindra geografisk spridning.

¹⁰ Detta avsnitt är i huvudsak hämtad från KRF:s broschyr att stoppa kriget innan det har brutit ut. <http://www.krf.se/sites/default/files/080609-4-AttstoppakrigetWEB.pdf> samt från Håkan Mårtensson, KRF Delar kommer även från rapporten: "Att stämma i bäcken", en kartläggning av svenska diplomatiska insatser för att förebygga krig, 1993-2004, utarbetad av Mathilda Lindgren och Isak Svensson vid Uppsala universitet, Institutionen för freds- och konfliktsforskning.

¹¹ Se www.krf.se/preventiv-narvaro och www.eappi.org.

¹² Se <http://www.krf.se/satsa-pa-att-forebygga-konflikter>.

Om utbildning/empowerment i ickevåld och förebyggande av våld och väpnad konflikt

"Utbildning är det kraftfullaste vapnet ni kan använda för att förändra världen".
(Nelson Mandela)

Empowerment handlar om att öva medkänsla, medvetenhet och mod att handla.

Utbildning och Empowerment för ickevåld innebär t.ex:

- att lära sig förstå sig själv och upptäcka sin egen styrka – och svaghet
- att utveckla tillit till sig själv och sina egna resurser för att kunna ta ansvar och bemästra sitt liv
- att påverka sin omgivning steg för steg

Fredsutbildning handlar framförallt om att inte utplåna utan innefatta andra; att lära sig att innefatta motsatserna utan att utplånas själv, och därigenom tillåta att den andra får finnas till. Målet för ickevåldsträning är att göra det möjligt för individer att bli självständiga varelser som kan stå för sin åsikt och ta initiativ i samverkan till andra. Utbildning innebär också att förmedla till och väcka hos andra sådana värden som tolerans, solidaritet och fred, så att var och en får förmågan att möta en konflikt på ett positivt sätt, genom att omvandla den¹³. Flera ickevåldsgestalter understryker vikten av meditation och bön för att uppnå ickevåld. Dalai Lama - tibetanernas andliga och politiska ledare säger att "*meditation är inre nedrustning*". Det handlar att konfrontera våldet och ondskan inom sig själv - och att hitta meningen i livet för sig själv¹⁴.

Icke-våld är också en fråga om att tro på att den goda viljan finns i varje människa, att vara övertygad om att var och en är i stånd att förändras. I motståndet mot orättvisa, våld och förtryck behövs människor som inte bara utbildats inom olika sakområden. Det behövs människor som också medvetet utvecklar andra förmågor och drivkrafter: Civilkurage, att ta ställning trots gruppträck och förtryck. Medvetenhet om visionens betydelse för att kunna tro på att en förändring är möjlig. Fantasi som öppnar vägar till nya idéer och lösningar. Glädje och humor att dela med sig till andra. Mod att våga gå in i konflikter, trots risker och rädsla. Hopp trots motgångar och besvikelser.

Utbildningen kan innehålla exempel som visar att det går att förändra samhället och det även går att förebygga att konflikter eskalerar till våld och krig t.ex. genom att bearbeta grundorsaker som:

- minska fattigdomsklyftor
- försvara mänskliga rättigheter
- stärka demokratin
- skapa dialog och förtroende mellan aktörerna i en konflikt
- förändra maktförhållanden
- mobilisera internationellt stöd
- främja en kultur för förebyggande

Det finns redan på olika sätt stöd för förebyggande, uttryckt i olika policies och uttalanden ifrån t.ex. det internationella samfundet, EU och svensk riksnivå som kan användas.

Här nedan ges några exempel:

---

¹³ Från Unesco:s hemsida om ickevåld

¹⁴ <http://www.krf.se/ickevold-en-snabbguide>

Bilaga 3: Politiska Ställningstaganden

FN

*FNs ickevåldsårtonde*¹⁵ Allt fler inser att internationellt arbete för fred och säkerhet måste bygga på en kultur som främjar ickevåld, ömsesidig tolerans och respekt, samarbete och jämställdhet. FN:s generalförsamling har fattat beslut om det ”*internationella årtondet för en freds- och ickevåldskultur för världens barn*”, 2001-2010. FN:s generalförsamling vill att ”fredens och ickevåldets praktik” ska läras ut på alla nivåer. Man hoppas att barn och vuxna som lär sig demokratiska modeller och metoder att lösa konflikter också kommer att ställa krav på politiker att de ska kunna lösa konflikter i världen utan att gripa till våld. År 2006 sa även FN:s generalsekreterare: ”De senaste fem åren har vi spenderat 18 miljarder dollar på FN:s fredsbevarande styrkor, något som delvis varit nödvändigt p g a otillräckligt förebyggande. En bråkdel av denna summa i förebyggande åtgärder skulle säkerligen ha sparat både människoliv och pengar”.

EU

Sverige antog en handlingsplan för förebyggande av väpnad konflikt 1999, och med Anna Lindh i spetsen drev man fram att EU gjorde likadant år 2001, under det svenska ordförandeskapet¹⁶. Inför ordförandeskapet 2009 har 14 av civila samhällets organisationer uppmanat regeringen att återaktualisera *EU:s Program för Förebyggande av Väpnade Konflikter* som antogs i Göteborg 2001¹⁷. Vid beslutet 2001 hette det att programmet manifesterade ”EU:s övertygelse att fullfölja konfliktförebyggande som ett av huvudmålen” för EU:s relationer till omvärlden, och att det skulle ”implementeras av EU och dess medlemsstater”¹. För detta gäller detsamma som Kofi Annan flera gånger underströk i vädjanden till FN:s medlemsstater: ”Det är hög tid att omsätta löftet om förebyggande till konkret handling”¹⁸

I Lissabonfördraget finns skrivningar som skulle kunna leda till civila förebyggande insatser: ”För att fastställa en ram för gemensamma bidrag från europeiska ungdomar till unionens humanitära biståndsåtgärder ska en europeisk frivilligkår för humanitärt bistånd inrättas. Europaparlamentet och rådet ska /---/ fastställa kårens stadga och arbetsformer”¹⁹.

Rikspolitiken

Sverige ska också enligt riksdagen fortsätta att vara i fronten i arbetet för att förebygga väpnad konflikt: ”Den roll Sverige kan och bör ta på sig, tillsammans med andra likasinnade, är att vara konstruktivt pådrivande för att ett konfliktförebyggande perspektiv successivt skall genomsyra politiken”²⁰. Tankegångarna följs upp i **Sveriges Politik för en Global Utveckling** (PGU, 2003), som förutsätter en koherent politik. PGU ska bland annat bidra till att Millenniemålen uppfylls, i synnerhet det första målet: att halvera andelen människor som lever på mindre än en dollar om dagen. I PGU är därför *Konflikthantering och säkerhet*, ett huvuddrag: ”Väpnade konflikter är det allvarligaste hindret för utveckling i många fattiga länder”²¹.

¹⁵ Detta stycke är hämtat ur *Fredsbyggare sökes* av Johan Sanne 2004:13

¹⁶ *EU Programme for the Prevention of Violent Conflicts*, Endorsed by the Göteborg European Council, 2001

¹⁷ *Prioriteringar under det svenska EU-ordförandeskapet 2009*. Brev till Gunilla Carlsson och Cecilia Malmström 2008.

¹⁸ *Prevention of Armed conflict*, General Assembly, Security Council, A/55/985-S/2001/574

¹⁹ *Lissabonfördraget*, Fördraget om EU:s funktionssätt (EUF-fördraget). Femte delen - Unionens yttre åtgärder. Avdelning III – samarbete med tredjeländer och humanitärt bistånd, kapitel 3, artikel 314, punkt 5.

²⁰ *En säkerhetsordning för 2000-talet*, 2000/01 UU4.

²¹ *Sveriges Politik för Global Utveckling*, 2003/04:UU3

Bilaga 4: Förändrade förutsättningar för fredlig samhällsförändring

Gång på gång används ickevåld med häpnadsväckande resultat: diktaturer faller, imperier viker undan och rasismen förlorar med ickevåldets kraft. Det är sant att 1900-talet var ett av världshistoriens grymmaste och blodigaste århundraden. Men det är också sant att vi aldrig tidigare i mänsklighetens historia haft sådana möjligheter som idag att tillsammans skapa en rättvisare, fredligare och tryggare värld. Ett antal argument talar för förändrade förutsättningar i den tid vi lever i nu²²:

Nu sprider sig ickevåldets teorier, principer, metoder och förhållningssätt. Förtryckande regimer har besegrats i Latinamerika, Filippinerna, Östeuropa och Sydafrika²³. Dessa informella fredsprocesser, nedifrån och upp, har visat sig kräva minst lika mycket kunskaper, kompetens, medvetenhet och mod som att använda vapen. **Då** ansågs ickevåld mera vara tillämpligt för unika ickevåldsgestalter som Mahatma Gandhi och Martin Luther King Jr.

Nu mobiliserar kvinnor över hela världen och visar hur de med ickevåldsmetoder kan förändra maktförhållanden och medverka till en rättvis, fredlig och hållbar utveckling. År 2000 antogs resolution 1325 i FN:s säkerhetsråd. För första gången ses kvinnor som aktiva och nödvändiga deltagare i arbetet för fred och säkerhet.

Nu utvecklar och prövar vi hur den nya informations och kommunikationstekniken kan användas för att stärka och samordna tusentals spridda lokala insatser till en gemensam global rörelse. **Då** dominerade de centraliserade massmedierna, på senare tid framförallt tv-mediet.

Nu äger de flesta konflikterna rum inom länder, och det civila samhällets organisationers engagemang blir allt viktigare. Freden börjar byggas demokratiskt, nerifrån och upp. **Då** var de flesta konflikterna mellanstatliga. Staterna var huvudaktörer och tillät inte folklig inblandning i säkerhetspolitiken.

Nu lyfts mänsklig säkerhet fram som en huvuduppgift i det bredare säkerhetspolitiska arbetet. Mänsklig säkerhet tar fasta på individers behov av frihet från nöd och fruktan. **Då** definierades säkerhet utifrån staters säkerhet och då till stor del som militär säkerhet, som skulle försvaras med militära medel när den mellanstatliga diplomatin misslyckades.

Nu visar man på behoven av att bygga ”en freds- och ickevåldskultur”, ”en förebyggande kultur”, som grund för statliga institutioner för att förebygga väpnade konflikter och bygga fred. **Då** var man inte lika medveten om hur den lokala kulturen påverkar de institutioner och mekanismer som skapas på nationell nivå.

Nu bygger vi strukturer som FN, EU, OSSE etc. och utvecklar metoder för att förebygga väpnade konflikter genom att agera på tidig varning, bearbeta konflikters orsaker och skapa strukturer för demokrati, mänskliga rättigheter och fred. Dessutom finns det nu mer än tjugo tusen internationella organisationer som utvecklar nätverk, gemenskap och samarbete över nationsgränserna. **Då** fanns inte strukturer och metoder för att analysera, bearbeta och förebygga eskalering av konflikter metodiskt och professionellt. Då fanns det inte heller mer än några hundra internationella organisationer i världen.

Nu finns strukturer som internationella brottmålsdomstolen i Haag som gör att vi kan ta upp konflikter mellan länder och döma individer för krigsbrott, folkmord och brott mot mänskligheten. **Då** fanns ännu inte internationella institutioner för att skippa internationell rätt.

²² ur *Fredsagent 1325, Då och nu – inför en ny säkerhetspolitik* 2008:27, 46-47

²³ Fredliga regimskiften under 1900 talet har skett i Polen 1979, Bolivia 1982, Filippinerna 1986, Östtyskland och Sovjet 1989, Sydafrika 1994, Serbien 2000 COTPORJ, Georgien, Ukraina, Kyrgystan 2003-2005.

Källförteckning

Tryckta källor

Casparsson, A; Ingelstam, M; Tötterman Andorff, Petra (2006): *Fredsagent 1325*. Sveriges Ekumeniska Kvinnoråd: Verbum.

Engell-Nilsen, K; Spalde, A; Strindlund, P (2008): *Ickevåld. Handbok i fredlig samhällsförändring*. Karneval: Stockholm.

Fred i våra händer (2008): *Ickevåld & Konflikthantering – Ett förkortat utbildningsmaterial med lättare övningar*. Fred i Våra Händer: Stockholm.

Sanne, Johan (2004): *Fredsbyggare sökes*. SKR.

Riksdagen (2003/2004): *Sveriges Politik för Global Utveckling*.

Sharp, Gene (1973): *The politics of nonviolent action*.

Icketryckta källor

Ickevåld

Fred i Våra Händer: www.fredivarahander.nu

Kristna Fredsrörelsen (KrF): www.krf.se/ickevald-en-snabbguide

Nagler, Michael, *Ett solsystem att samlas kring*: www.gandhitoday.org

World Council of Churches: www.oikoumene.org

DOV Decade of Overcoming Violence www.overcomingviolence.org

Förebyggande av våld och väpnad konflikt

Ekumeniska Följeslagarprogrammet EAPPI: www.eappi.org

KrF Broschyr: *Att stoppa kriget innan det har brutit ut*.
www.krf.se/sites/default/files/080609-4-AttstoppakrigetWEB.pdf

KrF Preventiv närvaro: www.krf.se/preventiv-narvaro

KrF; Lundgren; Villanueva-Contreras (2009): www.krf.se/satsa-pa-att-forebygga-konflikter, Tillgänglig 2009-04-14

Lindgren, Mathilda; Svensson, Isak: ”Att stämma i bäcken”, *en kartläggning av svenska diplomatiska insatser för att förebygga krig, 1993-2004*, Uppsala universitet, Institutionen för freds- och konfliktsforskning.

Lindgren Matilda: *Nonviolence and External assistance* 2008, KrF

Internationella policier om förebyggande

EU Programme for the Prevention of Violent Conflicts, Endorsed by the Göteborg European Council, 2001

Riksdagen, *En säkerhetsordning för 2000-talet*, 2000/01 UU4

Lissabonfördraget, Fördraget om EU:s funktionssätt (EUF-fördraget). Femte delen - Unionens yttre åtgärder. Avdelning III – samarbete med tredjeländer och humanitärt bistånd, kapitel 3, artikel 314, punkt 5

Prioriteringar under det svenska EU-ordförandeskapet 2009. Brev till Gunilla Carlsson och Cecilia Malmström 2008

Prevention of Armed conflict, General Assembly, Security Council, A/55/985-S/2001/574

Sveriges Politik för Global Utveckling, 2003/04:UU3

Kompletterande källor

Bergeå, Kerstin och Engell-Nilsen, Klaus: Kursledare *Icke våld för samhällsförändring*

Mårtensson, Håkan: *Kristna Fredsrörelsen om Förebyggande av väpnad konflikt*